

TA'LIM TIZIMIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH

Saydalieva Farzona O'tkirovna

TDPU "Professional ta'limi metodikasi" kafedrası o'qituvchisi

f.saydaliyeva@mail.ru

Bugungi kunda raqamli texnologiyalar shiddat bilan rivojlanib boryapti va har bir sohada zamon bilan hamqadam odimlashni taqozo etmoqda. Axborot olish va foydalanish tezligi juda yiriklashgan hozirgi davrda ta'lim tizimida raqamli texnologiyalardan foydalanish ta'lim sifatini oshirish va ijtimoiy faol yoshlarni tarbiyalashda katta ahamiyatga ega. Bu esa o'z navbatida ta'lim sifatining u qadar yuqori bo'lishini ta'minlamagan. Xozirda ta'lim sifatini ko'tarishda ta'limni raqamlashtirish jarayoni boshlangan.

Raqamli texnologiyalarning hayotning barcha jabhalariga kirib borishi ommaviy xodimlardan ta'limning yangi sifatini talab qiladi [1]. Ijtimoiy soha va ta'lim sohasida ham o'zgarishlar ro'y bermoqda. Tabiiy resurslar va arzon ishchi kuchi garchi muhim bo'lsada, ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotning ikkinchi darajali omillariga aylanadi. Hozirgi ta'lim tizimi yaratayotgan asosiy savodxonlik endi yetarli emas. Muvaffaqiyatli texnologik inqilob doimo o'zi bilan yaratadigan muammolarni hal qilish vositalarini olib keladi va axborot (raqamli) bundan mustasno emas.

Ta'limda raqamlashtirish - bu "hayot va mehnatga tayyorgarlik" emas, balki "uzluksiz ta'lim va hayot davomida shaxsiy rivojlanish". Global axborot tizimlari va sun'iy intellekt texnikalarining ko'payishi bunga erishish uchun zarur bo'lgan o'zgarishlarni amalga oshirishga yordam beradi. Bulutli hisoblash, ommaviy yuqori tezlikdagi internet, aqlli raqamli vositalarning keng joriy etilishi va virtual reallik texnologiyalarining keng joriy etilishi munosabati bilan ushbu maqsadga erishish ayniqsa muhimdir.

Raqamlashtirish davrida kompetensiyalarni shakllantirish va moslashish qobiliyatini rivojlantirishga ko'proq e'tibor qaratish zarur. O'rganish uchun zarur

bo'lgan fan yo'nalishlari sonini kamaytirish qolgan materialni o'zlashtirishni sezilarli darajada chuqurlashtirishga va kerakli qobiliyatlarni shakllantirishga maksimal darajada e'tibor berishga imkon beradi. Natijada talabalar fan yo'nalishlarining istalgan bo'limlarini (zarurat tug'ilganda) mustaqil o'zlashtira oladilar. Olimlardan Kramarenko N.S., Kvashin A.Yu., Karakozova S.D., Uvarova A.Yu., Akimova O.B. tomonidan olib borilgan tadqiqotlar shuni ko'rsatdiki, resurslar cheklanganligi va pedagoglarning raqamli savodxonligi yetarli emasligi sababli raqamli transformatsiya ta'lim tashkilotlariga kech va notekis ta'sir ko'rsatmoqda, shuning uchun ta'lim sohasidagi islohotlar so'nggi o'n yilliklarda amalga oshirilgan ishlar samarasiz ekanligi isbotlandi [1]. Mahalliy va jahon tajribasi shuni ko'rsatadiki, ta'lim jarayoni ishtirokchilari uchun raqamli texnologiyalarning mavjudligi ta'lim ishlari samaradorligini oshirish uchun zarur, ammo yetarli shart emas [2]. Raqamli texnologiyalardan foydalanish ayniqsa bulutli hisoblash, ommaviy yuqori tezlikdagi internet, aqlli raqamli vositalarni keng joriy etish, sun'iy intellekt usullarini qo'llash va virtual reallik texnologiyalarini keng joriy etish bilan bog'liq holda dolzarbdir. Bugungi kunda raqamli texnologiyalarning rivojlanishi rivojlangan mamlakatlarda standartlashtirilgan mahsulotlarni ommaviy ishlab chiqarishdan ommaviy foydalanish mumkin bo'lgan moslashtirilgan mahsulotlarni moslashuvchan ishlab chiqarishga o'tishga olib keldi. Shu bilan birga, ta'lim sohasida o'quv jarayonini natijaga yo'naltirilgan va o'quvchiga yo'naltirilgan tashkil etishga o'tish bo'yicha ishlar boshlandi. Har bir talaba puxta tabiatshunoslik va gumanitar tayyorgarlikdan o'tadi va zamonaviy kompetensiyalarni rivojlantiradi. O'quv jarayonida yuzaga keladigan muammolar bilan bog'liq vaziyat asta-sekin va hali to'liq emas, balki hal qilinmoqda, lekin bu eng muhimi emas, balki raqamli transformatsiya davrida turli xil ta'lim shakllarini rivojlantirish va o'zlashtirishni davom ettirish kerak; o'quv jarayonida raqamli texnologiyalardan faol foydalanish, bugungi kunda raqamli texnologiyalarning o'quv jarayonidagi o'rni va roli haqidagi g'oya yana bir bor oydinlashdi. Ular o'qishdan orqada qolmasdan ta'limni o'zgartirish va o'quv jarayonini shaxsiylashtirilgan tashkil etishga o'tish vositasi sifatida ko'rila boshlandi. Ularni

tarqatish bo'yicha o'zgaruvchan kutishlar va ulardan foydalanish istiqbollari muhokama qilinadi.

Ta'limni axborotlashtirishning markaziy masalalaridan biri o'quvchilarning axborot-kommunikatsiya kompetentsiyasini shakllantirishdir. Raqamli texnologiyalarni innovatsion joriy etish orqali o'qitish amaliyotini barcha bosqichlarda o'zgartirish an'anaviy ta'limning sezilarli yaxshilanishiga va sifat jihatidan yangi natijalarni shakllantirishga, har bir talaba salohiyatini rivojlantirishga olib kelishi mumkin. Aynan mana shunday transformatsiyalar ta'limning raqamli transformatsiyasining ajralmas qismi hisoblanadi. Shunday qilib, raqamli texnologiyalardan foydalanish va ulardan o'quv jarayonida faol foydalanish jadal sur'atlar bilan kengayib borayotganiga qaramay, ular bilan to'yingan muhitda murakkab muammolarni muvaffaqiyatli hal qila oladiganlar soni o'qitilganlarning faqat kichik qismini tashkil etadi, ammo so'nggi paytlarda yillar davomida ularning soni ortib bormoqda.

Ta'lim tizimi ishini shunday o'zgartirish kerakki, ta'lim muassasalari bitiruvchilarining umumiy savodxonligi va nostandart masalalarni yechish qobiliyati zamonaviy intellektual kompyuter tizimlarinikidan yuqori bo'lsin. O'qituvchilar o'quvchilarga o'z ta'limini qo'llab-quvvatlash uchun texnologiyadan qanday qilib to'g'ri foydalanishni, o'quv maqsadlari uchun ushbu texnologik vositalar va qurilmalar bilan qanday o'zaro aloqada bo'lishni ko'rsatishlari kerak, shunda bunday bitiruvchilar soni ko'payadi va yangi raqamli bo'linish torayadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Kozlova N. Sh. Ta'limdagi raqamli texnologiyalar // Maykop davlat texnologiya universitetining xabarnomasi. 2019. jild. 1/40. 83–90-betlar.
2. Kozlov R. S., Kozlova N. Sh. Rossiya ta'lim tizimi raqamli transformatsiya davrida // O'qituvchi millat yaratadi (A.-X. A. Qodirov): IV Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya materiallari to'plami. 2019. 344–348-betlar.
3. Uvarov A. Yu. Raqamli texnologiyalar dunyosida ta'lim: raqamli transformatsiya yo'lida. M.: nashriyot uyi. Davlat universiteti Oliy iqtisodiyot maktabi uyi, 2018. – 168 b.

4. Uvarov A. Yu. O'quv jarayonini kompetentsiyaga yo'naltirilgan shaxsiylashtirilgan tashkil etish va maktabning raqamli transformatsiyasi // Uzluksiz ta'limni axborotlashtirish. 2018, 223–229-betlar.

TA'LIM SOHASIDA RAQAMLI TEXNOLOGIYALARNING O'RNI VA VAZIFASI

**Xalmuxamedova Maxbuba Aslanovna,
Chirchiq davlat pedagogika universiteti
Texnologik ta'lim kafedrası o'qituvchisi
maxbuba.xalmuxamedova71@gmail.com**

Bugungi kunda ta'limda raqamli texnologiyalarning samaradorligi quyidagi asosiy yo'nalishlarda tasdiqlangan:

- Boshqa barcha sohalarda bo'lgani kabi ta'lim sohasida ham raqamlashtirish tashkiliy vazifalarni soddalashtiradi. Oliy ta'limda HEMIS va shunga o'xshash platformalar ma'lumotlarni yozib olish va uzatish, talabalarga topshiriq berish va testlar orqali ularning bilimlarini tekshirish, talabalarining har biri uchun individual jadval yaratish imkonini beradi.

- Raqamlashtirish maktab o'quvchilari va talabalar uchun ta'limni yanada qulaylashtiradi. Shunday qilib, gibrid o'qitish imkoniyatlari, ba'zi talabalar o'qituvchi bilan sinfda bo'lsa va ba'zilari uydan masofadan bog'langanda, maktab o'quvchilari va talabalarga jismoniy jihatdan qatnasha olmaganlarida (masalan, kasallik tufayli) darslarni qoldirmaslikka imkon beradi. Raqamli texnologiyalar odatiy sinf formati bilan bir qatorda qo'llanilganda aralash ta'lim imkoniyatini oshirishga va o'rganishni individuallashtirishga yordam beradi: ko'proq qobiliyatli o'quvchilarga murakkabroq mavzular va mashg'ulotlar beriladi, zaif o'quvchilarga esa ular uchun eng qiyin mavzular ustida ishlashga yordam beradi. To'liq onlayn dasturlar bilan siz jismoniy jihatdan istalgan joydan turib istalgan mavzuni o'rganishingiz va imtihon topshirishingiz mumkin.